

ЛІТЕРАТУРА

1. Безкоровайна О.В. Виховання культури особистісного самоствердження в ранньому юнацькому віці: монографія / О.В. Безкоровайна. – Рівне: РДГУ, видавець Олег Зень, 2009. – 470 с.
2. Бех І.Д. Виховання особистості: у 2 кн. Кн.2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади / І.Д. Бех. – К.: Либідь, 2003. – 344 с.
3. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: навч. посібник / С.Г. Карпенчук. – К.: Вища шк., 1997. – 304 с.
4. Лавроненко О. Формування гуманістичних цінностей – важливий аспект виховання молодших школярів / О. Лавроненко // Рідна школа. – 2004. – №7-8. – С.26-28.
5. Мальцева К.С. Міжкультурні непорозуміння і проблема міжкультурного перекладу: автореф. дис. ... канд. філософ. наук: 09.00.04 / К.С. Мальцева; Ін-т філос. ім. Г.С. Сковороди НАН України. – К., 2002. – 20 с.
6. Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс культурології: навч. посіб. / Є.А. Подольська, В.Д. Лихвар, Д.Є. Погорілий. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 368 с.
7. Сміт Е.Д. Національна ідентичність / Е.Д. Сміт; пер. з англ. П. Таращука. – К.: Основи, 1994. – 223 с.

Г.С. ПАВЛЮК. ВОСПИТАНИЕ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Резюме. В статье проанализирована технология воспитания межкультурной коммуникации детей начальных классов, характеризует эффективные методы и формы воспитательной работы с детьми младшего школьного возраста.

Ключевые слова: культура, межкультурная коммуникация, коммуникативное взаимодействие, деятельность, дети младшего школьного возраста.

G.S. PAVLYUK. EDUCATION OF INTERCULTURAL COMMUNICATION OF THE CHILDREN OF YOUNGER SCHOOL AGE

The summary. There is analysis of technology of education of intercultural communication of children, characterized effective forms and methods of technology of education of intercultural communication of children.

Key words: culture, intercultural communication, communicative interaction, activity, children of younger school age.

Рекомендовано до друку.
Д-р. пед. наук, проф. О.В. Безкоровайна.

Одержано редакцією 18.05.2016 р.

УДК: [373. 5. 016: 811. 111]: 801. 82

Т.С. ЦІПАН

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ТЕКСТОМ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Резюме. У статті аналізується важливість вивчення іноземної мови у світлі рекомендацій Європейської Ради. Увага акцентується на методиці роботи з текстом на уроках англійської мови в загальноосвітніх навчальних закладах, що включає три етапи. Наводяться приклади вправ, що характеризують ці етапи.

Ключові слова: мовленнєва діяльність, читання, функції, прийоми, етапи роботи з текстом.

Постановка проблеми. Одним з актуальних на сучасному етапі предметів, що входять до програми національної середньої школи та вищої освіти, є іноземна мова [1, 4]. Важливості вивчення цього предмета в школі наголошується у міжнародних документах прийнятих в кінці ХХ – на початку ХХІ ст.: у 80-х рр. – це Рекомендації “Про роль середньої школи в підготовці молоді до життя” (1983); в 90-х рр. – це Резолюція 17-ї сесії Постійної конференції європейських міністрів освіти “Європейський вимір освіти: зміст викладання та навчальних планів” (1995), висновки 19-ї сесії Постійної конференції європейських міністрів освіти “Освіта 2000: тенденції, загальні питання і пріоритети європейського співробітництва”, Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи “Про середню освіту” (1999); на початку ХХІ ст. – це Доповідь Ради Міністрів на Раді Європи “Формування майбутніх цілей систем освіти і підготовки” (2001), спільний документ Ради Європи і Європейської Ради “Освіта і підготовка 2010” (2004) та ін.

Одним із головних напрямів реформування вітчизняної мовної освіти є вивчення та викладання мов згідно з вимогами Ради Європи, які були розроблені представниками країн-учасниць проєктів у сфері сучасних мов при Раді Європи (“Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання”, Відділ сучасних мов, Страсбург, 2001) [2, 13]. У передмові до Рекомендацій наголошується, що багатий спадок різних мов і культур у Європі є цінним спільним джерелом для захисту і розвитку, і тому головним завданням, освіти є перетворення цієї розмаїтості з перешкоди у спілкуванні на джерело взаємного збагачення та розуміння; лише шляхом кращого володіння сучасними європейськими мовами можна полегшити спілкування та взаємодію між європейцями з різними рідними мовами заради підтримки європейської мобільності, взаєморозуміння і співпраці, та подолати упередження і дискримінацію.

© Т.С. Ціпан, 2016

Випуск 14 (57), 2016. Наукові записки РДГУ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема навчання іноземній мові була і є предметом теоретичного і практичного вивчення. Методичні аспекти ефективності навчання різним видам комунікативної діяльності розглядали як вітчизняні і зарубіжні лінгвісти, так і вчителі-практики, що засвідчує важливість досліджуваної проблеми. У контексті нашого дослідження уваги заслуговують наукові праці Л. Денисюк, Н. Данілової, С. Ніколаєвої, Л. Панової, Л. Конишевої, Т. Лішук, А. Гусейнової, W. Grabe та ін.

Мета статті полягає у розкритті методики роботи з текстом на уроках англійської мови у загальноосвітньому навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Навчання іноземної мови передбачає оволодіння читанням, говорінням, аудіюванням та письмом.

Читання як вид мовленнєвої діяльності є однією з головних практичних цілей навчання іноземної мови і відіграє важливу роль у якості засобу навчання, оскільки сприяє оволодінню мовним матеріалом, його закріпленню та нагромадженню. Мнемічна діяльність, яка супроводжує процес читання, забезпечує запам'ятовування лексичних одиниць, зв'язків між ними, а також граматичних явищ, наповнення граматичних структур, порядку слів у структурах та ін. Читання допомагає удосконалювати уміння усного мовлення: під час читання як уголос, так і про себе функціонують провідні умовні аналізатори – слухові та мовленнєво-рухові, характерні для говоріння. Уміння читати дає можливість у разі потреби підібрати необхідні друковані матеріали та препарувати їх з метою підготовки усного повідомлення [2, 205].

Розрізняють такі види читання: читання з розумінням основного змісту тексту (ознайомлювальне читання), читання з повним розумінням тексту (вивчаюче читання), читання з метою пошуку необхідної інформації (вибіркове /оглядове читання) [3, 201-203].

Найбільш розповсюдженим видом навчання є робота з текстом. На уроках англійської мови текст пред'являється як система мовленнєвого продукту носіїв англійської мови. Він несе особливу цінність в якості систематизованого зразка функціонування мови в рамках теми, контексту, ситуації, проблеми, сфери і жанру звертання, орієнтації на певного адресата, з відображенням соціального, діяльнісного фону, вираженням соціальної, професійної, особистісної позиції.

Лінгвісти розглядають текст як зафіксований в тій чи іншій формі продукт усного і писемного мовлення [2, 200]. В методичному аспекті текст розглядається як: ілюстрація функціонування мовленнєвих одиниць; зразок мовлення певної структури, форми і жанру; зразок реалізації мовленнєвих намірів автора; модель мовленнєвого висловлювання, повідомлення чи мовленнєвого спілкування (текст-діалог); структура управління навчальними діями учнів (навчальний текст); навчання аспектам мови (фонетиці, лексиці, граматиці, інтонації) і навчання видам іншомовної мовленнєвої діяльності (всім видам читання, говоріння, аудіювання, письма).

Для того, щоб текст став реальною і продуктивною основою навчання усім видам мовленнєвої діяльності, важливо навчати учнів різним операціям з матеріалами тексту, різноманітними маніпуляціями з різнохарактерними одиницями, - реченнями, фразами, субтекстом і текстом з врахуванням жанрових і стилістичних особливостей певного класу вихідного (зразкового) тексту, навичкам і умінням диференціації, реконструювання, трансформації і конструювання мовленнєвих одиниць у вирішенні певної навчальної задачі тощо.

Робота з текстом передбачає три етапи: дотекстовий суто текстовий і післятекстовий. Для кожного з етапів характерні різні типи і види вправ. Навчання прийомам роботи з текстом і отримання необхідних знань, умінь і навичок дозволяє учням оволодіти уміннями і навичками самостійної роботи з текстом і підготовки мовленнєвих висловлювань різного типу [3, 42].

Прийоми роботи з матеріалом тексту і відповідні вправи на дотекстовому етапі призначаються для диференціації мовленнєвих одиниць і мовленнєвих зразків, їх розпізнання в тексті, тренування їх семантизації, оволодіння різними структурними матеріалами (словотвірними елементами, часовими формами дієслова і т. п.) і мовною здогадкою для формування навичок цілісного сприймання тексту. На текстовому етапі передбачається використання різних прийомів оволодіння інформацією, трансформація структури і мовленнєвого матеріалу тексту. На післятекстовому етапі прийоми оперування спрямовані на виявлення основних елементів змісту тексту.

Наведемо приклад роботи з текстом на уроці англійської мови з використанням вищезазначених етапів. Дотекстовий етап.

II. Choose the right meaning of the underlined words:

1. The river was now free of ice (вільний, звільнитися).
2. The men began to work energetically with their oars (весла, палки).
3. It was necessary for Hans and Pete to pull the boat back (назад, спина).
4. Pete and Hans tied a rope to the boat and went along the bank (банк, берег)
5. At an especially bad spot they suddenly pulled the boat with great strength (пляма, місце).
6. In a moment he was only a small black spot in the river (пляма, місце).
7. Buck jumped into the water the same second he saw Thornton's fall (другий, секунда).

III. Choose the right synonym to the underlined words:

1. We can start (move, begin, run).
2. Thornton put all his provision on the boat (food, nourishment, feeding).
3. It was difficult getting down that river (easy, hard, pleasant).
4. They tied a rope to the boat (fastened, stuck, chained).
5. The current carried him down with great speed (movement, rate, strength).

FOR THE LOVE OF A MAN

Spring was there at last. The river was now free of ice and the men were finishing the boat.

One morning Pete came to Thornton and said: "The boat is finished! We can start".

Next day they started down the river. Thornton put all his provisions and the three dogs on the boat. Then he, Pete and Hans got into the boat themselves and Thornton pushed off. The men began to work energetically with their oars.

It was difficult getting down that river. In many places the current was very strong and it was necessary for the men and dogs to get off. Only Thornton stood in the back part of the boat all the time working with one oar. Pete and Hans tied a rope to the boat and went along the bank.

In some places the current was so strong that it was necessary for Hans and Pete to pull the boat back. And it was not an easy work!

At an especially bad spot about half-way down the river, Hans and Pete suddenly pulled the boat with great strength and Thornton fell into the water. The current carried him down with great speed. In a moment he was only a small black spot in the white and blue of the river. In another moment Hans and Pete saw him no more.

Buck jumped into the water the same second he saw Thornton's fall. In a minute he, too, was only a small black spot in the white and blue of the river.

At first Thornton understood nothing; he only felt the cold and saw water all round him. But then he thought, "I must swim to the bank". But no, he could not swim to the bank. He was not a good swimmer and then it was too far and the current was too strong. He looked back. But he could not see Pete and Hans [5 97].

Післятекстовий етап.

I. Find the correct answers:

1. Why could the men start now ?
a) spring came at last; b) the boat was finished; c) the river was free of ice.
2. What difficulties did the men have to face while travelling down the Yukon ?
a) the strong current; b) the rapids; c) the bad equipment.
3. Who was usually in the boat ?
a) three dogs and the men; b) the dogs and Thornton; c) the dogs and the men.
4. Who usually pulled the boat by a rope ?
a) Thornton; b) Hans and Pete; c) the dogs.
5. Why was it sometimes necessary for the men and the dogs to get off the boat ?
a) because they wanted to rest; b) because the boat often needed repairing. c) because there were often bad spots and it was impossible to get down the river;
6. Why did one of the men fall into the water ?
a) because his friends suddenly pulled the boat with great strength; b) because the current of the river was especially strong; c) because one of the dogs suddenly pushed him.
7. Who jumped to save the master ?
a) Skeet jumped to save his master Hans; b) Nig jumped to save his master Thornton; c) Buck jumped to save his master Thornton.

II. Answer the questions:

1. How would you state the main idea of the text ? What are the most important points ? What was the writer's purpose in writing this story ? What is the first event that happens in the story ? What is the problem in the story ? What happens in the story ? What aspects of their journey would you find the most difficult, dangerous and rewarding ? What is the outcome of the story ? How does the story end ?

III. Say how the author shows the reader what kind of person the main character is. Say what were the main character's habits and attitudes. List the qualities which, in your opinion, belong him (choose the traits of character which fit him):

Arrogance, boldness, compassion, confidence, courage, curiosity, dedication, determination, obstinacy, patience, will power, a good sense of direction, a sense of humor, enthusiasm, intelligence, knowledge, modesty.

IV. Imagine you are to interview the main character. What questions would you ask ?

Висновки. Читання іншомовних текстів розвиває мислення учнів, допомагає усвідомити особливості системи іноземної мови і глибше зрозуміти особливості рідної. Велика розумова робота, котра виконується читцем з метою проникнення у зміст тексту, розвиває мовну здогадку та антиципацію, самостійність у подоланні мовленнєвих та смислових труднощів, інтерес до оволодіння іноземною мовою. Читання текстів сприяє розширенню словникового запасу, умінню розуміти значення незнайомих слів із контексту, закріпленню розділів з граматики, удосконаленню мовленнєвих навиків. Подальшого дослідження вимагає виховний аспект тексту для читання, оскільки будь-який текст несе в собі певне виховне значення, підвищує культуру людини, примушуючи задуматися над різними проблемами і аспектами нашого життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний освітній стандарт з іноземної мови (загальна середня освіта) 5-9 класів / керівн. автор. колективу С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 1998. – 32 с.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання д. пед. н., проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
3. Ніколаєва С.Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: [підручник]

/ С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2009. – 306 с.

4. Панова Л.С. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: [підручник] / Л.С. Панова, І.Ф. Андрійко, С.В. Тезікова [та ін.]. – К.: ВЦ “Академія”, 2010. – 382 с.
5. Канышева А.В. Английский язык. Тексты и тесты для аудирования 10-11 классы: пособие для учителей общеобразоват. шк. / А.В. Канышева. – Мн.: “Авэрсэв”, 2010. – 144 с.

Т.С. ЦИПАН. ОСОБЕННОСТИ РАБОТЫ С ТЕКСТОМ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Резюме. В статье анализируется важность изучения иностранного языка в соответствии с рекомендациями Совета Европы. Внимание акцентируется на методике работы с текстом на уроках английского языка в общеобразовательных школах, включающий три этапа: предтекстовый, текстовый и послетекстовый. Приведены примеры упражнений, характеризующие эти этапы.

Ключевые слова: языковая деятельность, чтение, функции, приемы, этапы работы с текстом.

T.S. TSIPAN. THE PECULIARITIES OF WORK WITH A TEXT AT THE ENGLISH LESSONS

The summary. The article deals with the problem of the meaning of foreign language nowadays according to the recommendations of European documents. The attention is paid to the methodology of working with foreign text which includes three stages: pretext stage, text and after text stage. The examples of exercises are given to characterize these stages.

Key words: language activity, reading, functions, stages of work with a text.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. О.В. Безкоровайна.

Одержано редакцією 19.04.2016 р.

УДК: [373.3.017:17]:373.3.015.311

Н.О. КОВАЛЬСЬКА

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИХОВАННЯ ГУМАНІСТИЧНОГО ІДЕАЛУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Резюме. У статті з'ясовано стан розробленості проблеми в психолого-педагогічній теорії та виховній практиці; розкрито зміст ключових понять; обґрунтовано структуру та особливості гуманістичного ідеалу молодших школярів; розкрито значення позакласної роботи у формуванні гуманістичного ідеалу особистості; запропоновано теоретико-прогностичну модель, критерії та рівні сформованості ідеалу; вказано на ефективність педагогічних умов виховання ідеалу у позакласній роботі.

Ключові слова: гуманізм, гуманний, гуманність, гуманіст, гуманістичне виховання, гуманістичний ідеал.

Постановка проблеми. На сучасному етапі становлення правової демократичної держави та інтеграції України до загальноєвропейського співтовариства дедалі більшої гостроти набуває проблема відтворення в суспільстві духовної високоморальної особистості – громадянина-гуманіста, громадянина-патріота України, творця власного майбутнього.

Це знайшло втілення у державних національних законах України «Про освіту» [8], «Концепції виховання дітей та молоді у національній системі освіти» [9], «Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності» [10] та ін. Зокрема, в «Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності», визначено, що гуманізація та демократизація виховання означають рівноправність учасників виховної взаємодії, їх взаємоповагу, діалогічність, відкритість до сприймання громадянських цінностей: щирості, доброти, справедливості, доброзичливості, милосердя [10]. Тому особливо актуальним стає аналіз процесів свідомого розвитку особистості й передусім виховання гуманістичного ідеалу, який має забезпечити сходження її до індивідуальності, здійснення життєвого самовизначення та самоствердження.

У зв'язку з цим науковці та педагоги прагнуть перейти від нормативних до гуманно-ціннісних механізмів формування дітей та учнівської молоді, розробити оптимальні технології виховання гуманістичного ідеалу, культивуєючи людяність, милосердя, толерантність, доброту на основі принципів гуманізму, свободи, демократії.

Проблема специфіки виховання гуманістичного ідеалу молодших школярів залишається дискусійною, однак можна констатувати наявність відомих традицій її аналізу в науково-педагогічній літературі.

Аналіз психолого-педагогічної, науково-методичної літератури та передового педагогічного досвіду свідчить про те, що важливі положення виховання гуманістичного ідеалу молодших школярів залишаються недослідженими, а саме: недостатньо розкрито зміст, структуру, специфічні особливості гуманістичного ідеалу молодших школярів з позиції людинознавчого підходу; не обґрунтовано технологію особистісно орієнтованого виховання гуманістичних цінностей та якостей молодшого школяра в позакласній діяльності; науково не виокремлені педагогічні умови формування школяра-гуманіста.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Наукові підходи до виховання гуманної особистості в сучасних умовах розроблені в дослідженнях І. Бега, В. Білоусової, М. Боришевського, С. Гончаренка, Б. Дубровського, О. Канонко, О. Петренко, Ю. Мальваного, О. Ростовцевої, О. Столяренко, Ю. Танюхіна, К. Чорної, Т. Шингірей